

Академик Мијат Шуковић

ТЕОРИЈА И ФИЛОЗОФИЈА ПРАВА ПОСТАЈУ НУЖНИЈЕ И ЗНАЧАЈНИЈЕ*

Цијењени и поштовани учесници и гости научног скупа,

Извршавам дужност предсједника Организационог одбора за припрему и организовање научног скупа о теми: **ОСНОВНИ ПРОБЛЕМИ ФИЛОЗОФИЈЕ ПРАВА** и *оглашавам* почетак рада скупа.

Поздрављам све учеснике скупа у име Црногорске академије наука и умјетности као организатора скупа.

У име организатора скупа изражавам захвалност учесницима овог скупа, сваком појединачно и свима, што су се одазвали да судјелују у испуњавању циљева овог скупа, израдом и достављањем писаних прилога и учешћем у расправи на скупку.

У позивном писку за овај скуп исказани су мотиви његовог организовања, одређена тематика разматрања и назначена очекивања од скупа, а у достављеном Програму скупа и предложеном Пословнику о раду скупа, одређен је начин рада на скупку.

Нема потребе да понављам то што је учесницима скупа достављено у писаном облику.

Дужан сам, међутим, приликом оглашавања почетка рада овог скупа одговорити на упозорења — исказана са мање или више опреза, али доста одлучно — да је у садашњем неговољном реалитету било упутније расположиву научну памет, вријеме и сурово ограничена финансијска средства употријебити за научно разматрање проблематике неизвршавања права или неког другог конкретног правног проблема из оквира права и правних наука, него за разматрање теме овог скупа, која је, према тим упозорењима, далеко од сада актуелне проблематике.

На та упозорења одговарам:

* Ријеч проф. др Мијата Шуковића, предсједника Организационог одбора за припрему и организовање научног скупа, приликом оглашења почетка рада скупа.

Истина је да наша унакажена стварност чини актуелним и врло ургентним разматрање проблематике неизвршавања и кршења уставних, законских и других правних норми, моралних начела и устаљених вриједности. Чини ургентним и актуелним и разматрање више појединачних конкретних тема из области права и правних наука.

Организовање овог скупа, са одређеном тематиком, међутим, не спречава (никоме) научно разматрање других актуелних тема и организовање научних скупова о њима. Као што теорија и филозофија права — које проучавају друштвену условљеност и општа питања права — и поједине наставно-научне правне дисциплине — које проучавају поједине дјелове конкретне стварности права — не стоје једна другој на путу, тако ни разматрање проблема филозофије права не може стајати на путу разматрању појединих проблема из конкретне стварности права.

Организовање научног скупа „О основним проблемима филозофије права“, у садашњости, у нас је, веома, веома актуелно и ургентно.

Три аргумента су доказ за то.

Прво. У нашој држави, као и у свим европским државама доскорашњег и у садашњости нестајућег типа социјализма, у протекле двије године, извршена је замјена једног типа права, једног начина правног мишљења — који су у њима преовлађивали пет деценија или и дуже — са другим и радикално другачијим типом права и правног мишљења. Тиме су измијењени правни поредак и систем и њихова друштвена природа.

Та и таква замјена типа права обавезује, објективно, науку о праву да преиспита свој приступ праву, своје методе изучавања права, своје резултате и да отвори процес своје сопствене критике. И да научно освијетли, са теоријског и филозофског становишта и са становишта животно-практичног дјеловања, концепцију, смјер, вриједност и садржину у протекле двије године успостављеног права у нас и у другим означеним државама. То подразумијева да се научно освијетле прије свега они садржаји који су у основи и циљевима успостављеног права, који су заједнички свим се(г)ментима права; проблематика усклађености или неусклађености садржине и циљева успостављеног права са цивилизацијским тековинама и вриједностима, интересима, потребама, стремљењима, циљевима, културом народа и грађана, са системом и поретком вриједности у друштву. А освјетљавање тих проблема, међу осталим, подразумијева тема овог научног скупа.

Друго. Научно фундирани резултати изучавања и разматрања основних проблема филозофије права, незамјењива су и неопходна претпоставка стварању подлога и јасних видика — ти видници су у садашњости натопљени разноврсним смутња-

ма — за успјешније и цјеловитије разматрање и разумијевање појединих конкретних проблема позитивног права, за развој и подизање научности појединих наставно-научних правних дисциплина и за, што је такође важно, даљу еволуцију позитивног права у нашој држави, чије је стварање у садашњости у *преломној* фази, а не у завршеној или завршеној фази садржинског обликовања његових начела и конкретних решења. А и то је један од кључних елемената циља разматрања означене теме на овом скупу.

Треће. Разматрање основних проблема филозофије права је пут да се оживи тако потребни научни интерес за стваралачко окретање капиталним изворним научно-фундираним становиштима теорије и филозофије права, која имају трајну вриједност, а која су у нас дуго занемаривана и запостављана, стваралачко је враћање изворним идејама правде и правичности, правне државе и законитости, у њиховом изворном демократском значењу. Вриједност и доживљавање љепоте тога казује и одређује познато и признато научно утврђивање, које се може формулисати и овако: многе теоријске мисли и многа теоријска становишта настала прије педесет, сто и више година, мада су била ограничена својим временом, нијесу изгубила у својој актуелности и значају; глобално посматрано неприхватљив систем теоријске мисли неког аутора или неког правца, може да има, у правилу и има, парцијалних решења сасвим прихватљивих; научно фундирана становишта, без обзира када су настала, велика су и значајна, независно од љубави или мржње према њима.

Разматрање основних проблема филозофије права пут је, такође, да наша теорија и филозофија права шире и осмишљеније успостављају мостове са најновијим струјањима правне мисли у свијету, што може бити само од користи за подизање нивоа теоријске мисли о праву и у праву у нашој земљи.

Вријеме у коме живимо, дакле, вријеме је изазова и шанси за теорију и филозофију права.

Теорија и филозофија права, постаје то очигледно, сада су нужније, значајније, приоритетније него што је то изгледало у нас у протеклих пет деценија овог вијека.

Стварност, укупна и правна, дакле, тражи и обавезује да научне установе, академије наука прворедно, управо у садашњости, у приоритете свог научног дјеловања уврсте и разматрање основних проблема теорије и филозофије права.

Организовање овог научног скупа активни је и одговорни одзив Црногорске академије наука и умјетности на приказани изазов и на шансу која се пружа.

Израз је и потврда и њене усмјерености и снаге да организује научно сагледавање сложених филозофских проблема права и да резултате њиховог сагледавања и у садашњем, за

живот и науку тешком времену, стави друштву на располагање у облику посебне публикације.

Исказујући ова очекивања, још једном у име организатора, поздрављам учеснике овог скупа.

Желим и надам се да ће се на овом скупу остварити и племените намјере и циљеви сваког учесника овог научног скупа. Организатор ће наставити да заједно са учесницима скупа ствара услове за то.